

YA İŞSİZLİK YA ÖLÜM!

CHP Manisa Milletvekili Özgür Özel'e Soma faciası yaşandıktan sonra mail atıp söyleşi yapmak istediğimizi iletmıştik. 2014 yılında yaşanan maden kazaları sonrasında olay yerine ilk gidenlerden biri olmuştu hep. Bölgenin milletvekili olmasının yanında TBMM'de 29 Nisan 2014'te, yani Soma katliamından sadece 2 hafta önce yaptığı konuşma hafızalarımızda yer etmişti. Konuşmada özetle Soma'da bir maden kazasının yakın olduğundan bahsediyordu. Aslında bu konuşma AKP'nin son 12 yıldır iktidar olduğu dönemde gerçekleştirdiği rödovans sisteminin nasıl bir sömürü ve insanlık dışı çalışma koşullarını dayattığının da çok somut bir göstergesiydi. Ve kendi deyimiyle "keşke ben haklı çıkmasaydım" vicdanını da yansıtıyordu.

Söyleşi talebimize olumlu yanıt Özgür Özel'in danışmanı Nurgül Özdemir'den gelince randevulaşıp Meclis'e gittik. Milletvekillerinin ofislerinin yer aldığı yeni binanın 6. Katındaki odasına doğru yol almadan önce tam 3 kez aranmış olmanın verdiği bir huzursuzluk vardı üzerimizde. Arama noktaları arasında 50 m civarında bir mesafe olmasına rağmen her seferinde neden bu kadar ayrıntılı bir arama yapıldığını anlamak oldukça güç oldu bizim için.

Odasına girdiğimizde ise Ankara'nın gri ve ağır havasını kıran bir milletvekili ile karşılaştık. Televizyonlardaki hararetili tartışma programlarında "ağırbaşlı ve soğukkanlı" gördüğümüz Özgür Özel'in heyecanı, enerjisi bir anda kırdı Meclis'in soğuk duvarlarını. Aniden gelen bir telefonla bir televizyonun canlı yayınına davet edildiğini, bu yüzden bizi 5 dakika bekleteceğini söylerken gösterdiği nezaket kendisiyle iletişim kurmamızı kolaylaştırdı.

Sohbete başladığımızda Soma Komisyonu Başkanının baskın bir basın toplantısı yaptığından, yaklaşık 900 sayfadan oluşan komisyon raporuna muhalefet şerhini yazmaları için sadece 3 gün verildiğinden bahsederken aslında genel olarak yürütmenin faaliyetlerini denetlemekle görevlendirilen Meclis çalışmalarının nasıl sıkıştığını anlatmaya çalışıyordu. Söyleşimiz bittiğinde plakelerin yanındaki madenci baretlerini gösterdi ve "her ziyarete gelen bunlarla fotoğraf çektiirmek istiyor" derken kıvancını da ifade etmeye çalışıyordu. Soma'da, Ermenek'te, Yırca'da yaşanan olayların hemen ertesinde olay yerinde gördüğümüz Özgür Özel ile samimi ve sıcak olduğunu düşündüğümüz bu söyleşiyi sizin de aynı duygularla okumanızı dileriz.

Bildiğimiz kadarıyla SOMA katliamı yaşanmadan evvel TBMM'ye sizin tarafınızdan Manisa'daki maden ocakları ile ilgili bir araştırma önergesi sunulmuş ve AKP'li vekillerin oylarıyla bu önerge reddedilmişti. Bize önergenin konusunu ve o dönemde yaşananları kısaca aktarabilir misiniz?

Ö. Özel: Böyle bir facia yaşanmadan önce parlamentoda önlem alınması gerektiğini dile getirdiğim 29 Nisan tarihli konuşmam ve Türkiye'de yasamanın denetim yollarından biri olan araştırma komisyonu kurulmasına ilişkin önergem 13 Mayıs Soma Faciası'nın aslında tam ortasına düştü. Çünkü gerek 29 Nisan'da parlamentoda yaptığım konuşmam, gerekse verdiğimiz önerge Soma'daki maden kazalarını, Soma'nın acı gerçeğini anlatıyor ve bu konunun araştırılmasını öngörüyordu.

Bu konuşmadan çok önce de Soma'da yaşanan işçi cinayetlerini sıkça dile getirmiştik. Örneğin, Soma Darkale köyünde başka bir maden şirketinde yaşanan kazalara ilişkin soru önergeleri de vermiştim. Bu soru önergelerine Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı cevap vermişti ama adeta itiraf gibi bir cevaptı bu. Bakan, cevabında Darkale köyündeki o şirketin 2005'ten bu yana tam 10 kez denetlendiğini ve 58 ayrı noksan bulunduğunu söylüyordu. Denetimlere rağmen o madende kazalar devam ediyordu. Nitekim soru önergemin üzerinden az bir zaman geçti ve Soma Darkale köyünde 22

Ekim tarihinde bir kaza daha yaşandı ve 6 çocuk babası bir madenci öldü. Bu ne ilkti, ne de son olacaktı, biliyorduk. Bunun üzerine buradaki madenlerin hepsinin araştırılması için Meclis Komisyonu kurulması yönünde bir önerge hazırladık. 23 Ekim tarihinde de Meclis'e sundum. Bu kazalar Soma'da ilk değildi. Her kazada birer, ikişer madencimizi yitiriyor ve artık cenazelerine gitmekten usanıyorduk. Tam da bu nedenle, işte o önergeyi verdik. Daha sonra bu önerge, 29 Nisan günü Meclis gündemine geldi, ancak AKP oyları ile reddedildi.

29 Nisan tarihinde Meclis kürsüsünden Soma'daki bu maden kazalarını anlattım. Önergem Soma'daki maden kazalarının araştırılmasını, denetlenmesini, çözüm yollarının bulunmasını amaçlayan bir komisyon kurulmasını talep ediyordu. O gün reddedilen bu önerge, AKP'nin faciadan sonra verdiği önergelerle de birleştirilerek yeniden görüşüldü ve 21 Mayıs tarihinde TBMM Soma Maden Kazalarını Araştırma Komisyonu kuruldu, ama nafile! İş işten geçmiş, ölen ölmüştü bile çoktan!

Sizce AKP'nin bu tavrının altında yatan görünür/görünmez nedenler nelerdir?

Ö. Özel: 29 Nisan günü CHP olarak verdiğimiz o tarihi önergeye, Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) ve Halkların Demokratik Partisi (HDP) bizimle birlikte evet dedi. Ama

Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) bu önergeyi reddetti. Çünkü bugün Türkiye’de parlamenter sistemin işleyişinde önemli sıkıntılar var. Meclis bir çoğunluk rejimi ile yönetiliyor ve AKP muhalefetten gelen her önergeye ‘hayır oyu’ vermeyi adeta alışkanlığı haline getirdi. İçeriğinde ne yazdığı, ne söylediği çok da önemli değil onlar için. Bu bizim açımızdan aslında bir demokrasi krizi. Ancak bunun ötesinde, bugün hepimiz biliyoruz ki AKP yöneticileri ile maden şirketlerinin arasında kuvvetli bir ilişki var. Nitekim denetimlerin dahi tam anlamıyla yapılmadığı bir sektörden bahsediyoruz. Çünkü iktidara yakın şirketler bunlar. Haliyle, böyle bir facia yaşanmadan önce, 1-2 kişinin öldüğü bu kazaların araştırılması için ‘evet’ oyu vermek pek de işlerine gelmeyecekti.

Ama bu tavırları Soma faciasından sonra da değişmedi. Maalesef Meclis olarak basit bir sarmal, bir kısır döngü içerisindeyiz. Soru önergeleri veriliyor, araştırma komisyonları önergeleri veriliyor, bakanlar hakkında gensorular veriliyor, oylamalar yapılıyor, iktidar partisi tarafından hep “hayır” oyları veriliyor ve sonunda ölümler devam ediyor. 20 Ekim’de Uyar Madencilik’teki son büyük kazadan sonra, 23 Ekim’de önergemizi verdik ama gündeme alıramadık. 29 Nisan’da Soma bölgesiyle ilgili bir komisyon kurulmasını önerdik, “hayır” oyları geldi iktidar partisinin çoğunluk oylarıyla, 13 Mayıs’ta Soma’yı yaşadık. 22 Mayıs’ta bakanlarla ilgili gensorumuzu verdik, iktidar partisi “hayır” oylarıyla bakanı korudu, maalesef Ermenek’i yaşadık. Sarmal devam ediyor. Sırada hangi tarih var bilmiyoruz ama hepimiz sırada neyin olduğunu biliyoruz. Maalesef, böyle giderse sırada yine ölüm var, yine acı var, yine gözyaşı var. Belki bir gün, bir hafta, bir ay sonra ama mutlaka, bu düzen böyle giderse madenci ölümleri, emekçi ölümleri sürecek.

Soma’da yaşanan katliamın hemen ardından oraya ilk gidenlerden biri sizdiniz. Bize gerek arama kurtarma çalışmaları gerekse Enerji Bakanlığı’nın tavrı ve bunun gibi kriz anında o bölgede yaşanan durumlarla ilgili gözlemlerinizi aktarabilir misiniz?

Ö. Özel: Haber ilk geldiğinde Meclis’teydik ve Meclis olağan gündeminde çalışmalarına devam ediyordu. Saat 15.30 civarı haberi öğrendik ve “Eyvahlar olsun, yine Soma” dedik. Çünkü biliyorduk, bu kaza Soma’da ilk değildi. Bugüne kadar defalarca benzer kazalara şahit olmuştuk. Biz göreve başladığımız günden 13 Mayıs’a kadar Soma’da 13 ayrı kazada 14 madencimizi kaybetmiştik. Ama oraya gittiğimizde durumun diğer kazalardan

çok farklı olduğunu rahatlıkla gördük. Ne içerideki madenci sayısı, ne de kaç kişinin ölmüş olabileceğine dair kimsenin bir fikri yoktu. Tam bir keşmekeş yaşanıyordu. Ki, aslında arama-kurtarma çalışmaları ancak 12 saat sonra normale döndü. Bu akıl alır gibi değil. Çünkü Soma gibi büyük bir facia iyi bir arama-kurtarma planı ile iyi bir kriz yönetimi ile daha az ölümlerle sonuçlanabilirdi. Olmadı! Facianın olduğu andan itibaren, plansız, panik içinde, organizasyonsuz geçen 12 saatte, eğer gerekli hazırlıklarımız olsa idi ve modern ülkelerin arama-kurtarma konularındaki donanım ve bilgisine sahip olsa idik, kim bilir belki de kurtarılabilecek durumda olan madencilerimizi kurtarırdık!

Aslında bugün, Soma’da yaşanan facia benzeri facialar çağdaş ve madencilğin gelişmiş olduğu ülkelerdeki uygulamalar incelendiğinde siyasilerin kurtarma çalışmalarına teknik ve sosyolojik açıdan

asla katılmadığı ve müdahale etmediği görülebilir. Oysa ki Soma’da tüm açıklamaları kendi uzmanlık alanı olmasa da Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Taner Yıldız yaptı. Yapılan taraflı ve gizemli açıklamalar bilgi kirliliğine neden oldu, aslında o gün orada, o saatlerde bir infial yaşandı. Siyasilerin olaya müdahalesi nedeniyle madencilik kurtarma faaliyetleriyle ilgili olmayan onlarca resmi olan olmayan kuruluş kurtarma faaliyetlerine katılarak bir kaos ortamının oluşmasına neden oldu. Oraya, kurtarma faaliyetleri için gelen Türkiye Taş Kömürü ekibi tam 12 saat sonra sürece müdahil olabildi. Bakan Taner Yıldız ise adeta suçunu bastırmak için daha çok görünür oldu ve bir nevi algı yönetimi yaptı. “Ne kadar çok göz önünde olursanız, o kadar çok saklanmış olursunuz” dediğimiz durum tam da o gün 13 Mayıs’ta Soma’da yaşandı, Bakan’ın iki gün aynı

“Ne kadar çok göz önünde olursanız, o kadar çok saklanmış olursunuz”

gömleği giymesinden, yediği simide kadar haber yapan yandaş medya tarafından adeta bir şeyler örtbas edilmeye de çalışıldı.

Soma'daki kazanın ardından madenlerde yaşam odalarının zorunlu olması gerektiği kamuoyunda genel olarak kabul görmüştü. Enerji Bakanı da bunun bir zorunluluk olacağına dair açıklamalar yapmıştı. Fakat daha sonrasındaki torba yasa tartışmalarında bu konuda geri adım atıldığını gördük. Sizce yapılan yasal düzenlemeler işçi sağlığı ve iş güvenliği alanındaki sorunlara deva olabilir mi?

Ö. Özel: Yaşam odaları zorunlu olsun önerimizi kabul etmediler. Ama yerine daha ileri düzeyde güvenlik tedbirleri de getirmedi. Yine, en başta söz verdikleri yeraltında çalışma süreleri ile ilgili düzenlemeden ufak bir kelime ile geri döndüler. Tüm bunlarla ilgili Ekim ayında partimiz yeni bir İş Güvenliği paketini Meclis'e sundu. Ama şimdilik bu önerinin kabul görüp görmeyeceğini bilmiyoruz.

13 Mayıs'tan sonra, yaşanan bütün süreç, bu madenlerin ve Türkiye'deki 50 bin madencinin her gün ölüme yollandığını göstermekle beraber, bu zaman zarfında iş güvenliğine yönelik herhangi bir düzenleme de yapılmadı. Ama her gün kapanan madenlerin yeniden açılması gündeme geldi. 13 Mayıs'tan bu yana değişen bir şey yok! Aynı kurum kültürü, aynı iş güvenliği anlayışı ve 13 Mayıs günü madeni güvenli gören zihniyet hâlâ işbaşında!

Soma'daki kaza sonrasında bölge halkının (kazada hayatını kaybedenlerin aileleri de dâhil) durumu nedir?

Ö. Özel: Şu anda aslında Soma ciddi bir işsizlik sorunu ile karşı karşıya. En son Mayıs ayında işçilerimize verilen sözlere rağmen, 30 Kasım günü Soma Kömürlerinde çalışan işçiler, 2831 işçi kışın ortasında aç, açıkta kaldı.

Ayrıca şurası net ki, Soma'ya kömürden başka bugüne kadar hiçbir alternatif sunulmadı. Zaten, Soma havzasında maden işçileri ağırlıklı olarak, daha önce tarımda istihdam edilen köylüler. Tarımın çöküşü, denetimsiz, güvenliksiz ve güvencesiz köylülerin madenlerde çalıştırılmasını kolaylaştırıyor. Bundaki en önemli neden ise, özellikle gençlerin tarım yapmak yerine sabit bir geliri ve güvencesi olduğunu düşündüğü maden ocaklarında çalışmaya başlaması. 105 bin nüfuslu Soma'nın en önemli geçim kaynağı da zaten madencilik. Son 10 yılda bitirilen tarım ve hayvancılık nedeniyle Somalılar adeta madene mecbur bırakılmış durumda. Soma'da tütün üretimi bitirildi, tarımsal faaliyetler durdu, vatandaş da başka geçim kaynağı

olmadığı için, madene iniyor. Ayrıca Soma geçim sıkıntısı çeken vatandaşların iş bulabilmek umuduyla göç ettiği bir bölge haline geldi. Genellikle Balıkesir ve Kütahya ağırlıklı bir göç bölgesi Soma. Ama bunun dışında, Aydın'dan Bartın'a, Bursa'dan Çankırı, Çorum'a, Isparta'dan Karabük, Zonguldak, Ordu, Uşak'a kadar çok sayıda ilden gelen madenci var bu bölgede. Ölen madencilerin içinde 9 kişi 18-19 yaşında ve yine ölenlerden 100'den fazla madenci ise 20-30 yaş aralığında. Aslında bu veri bile orada çalışan madencilerimizin profilini çok net bir şekilde ortaya koyuyor.

Şimdi Soma'nın karşı karşıya bırakıldığı durum şu: Ya işsizlik ya ölüm.

Ve onlara geçimini sağlamak için madenden başka hiçbir seçenek sunulmamış bugüne kadar. Ya madene inecek ya da işsiz kalacaklar. Böyle bir çaresizlikle baş başa kaldılar.

Faciadan sonra ise, ölen madencilerimizin ailelerine önemli miktarlarda yardım yapıldı belki ama hiçbir şey o yetim kalan evlatların babalarını, dul kalan kadınların eşlerini, anaların babaların ise çocuklarını geri getirmiyor. Hâlâ acıları dinmedi, dinmeyecekte elbette. Aradan aylar geçtikten sonra, toplumda bazı şeyler unutuldu. Ama onlar her gece başlarını yastığa koyduklarında, 13 Mayıs'ı bir kez daha yaşıyorlar. Bu yüzden, hep şunu söylüyorum: Bu acının dinmesi mümkün değil. Ama hiç değilse, Başbakanından Bakanlarına, bürokratlarından, işveren yetkililerine kadar tüm sorumluların hesap vermesi gerekiyor. Gerçek sorumlular hesap verdiği gün, Soma'nın acısı bitmeyecek, gidenler geri gelmeyecek belki ama adalet, hak yerini bulacak, bir nebze de olsa yürekler ferahlayacak. Tek istediğimiz bu şimdi.

Soma Holding Eynez İşletmesi madencilik alanında faaliyet göstermeye devam ediyor mu?

Ö. Özel: Hayır, şu anda bu ocakta üretim yok. Soma Kömürlerine ait ışıklar ocağında üretim devam ediyordu ancak şu anda bu ocaklarda da işçilere tek tek çıkış veriliyor.

Soma'nın külleri soğumadan Kasım'da Ermenek'te bir kaza daha oldu. Ermenek'teki gözlemlerinizi aktarabilir misiniz?

Ö. Özel: Soma faciasından sonra başta Şırnak, Soma, Ermenek olmak üzere pek çok yerde meydana gelen 38 iş kazasında toplamda 54 maden emekçisi yaşamını kaybetti. Karaman'ın Ermenek ilçesi Pamuklu Köyü'nde faaliyet gösteren Has Şekerler Maden şirketine ait ocakta 28/10/2014 tarihinde meydana gelen su baskını nedeniyle 18 işçimiz mahsur kaldı ve bu işçilerimizin cansız bedeni

aradan günler geçtikten sonra çıkartıldı. Özellikle su baskının neden meydana geldiği ile ilgili tartışmalar devam ederken, uzmanlar tarafından yapılan incelemelerde bu bölgede 2000’li yıllarda terk edilmiş bitişik bir madenin olduğu ve en az 10 yıl boyunca bu galeride yer altı sularının ve zehirli gazların biriktiğini belirttiler. Yine, konunun uzmanlarının yaptığı ilk tespitlere göre Ermenek’teki facia; madene bitişik terk edilmiş galerilerde zamanla su ve gaz birikmesi, işletmenin bu eski galerileri hesaba katmadan kazı yapması, suyun biriktiği boş galerinin işçilerin çalıştığı kottan yüksek olması, bir patlamanın taşkını tetiklemesi ve maden planlarında bu eski işletmenin görülmemesi nedeniyle meydana geldi. Normalde maden alanında havza planlaması yapılması gerekirken, söz konusu işletmenin planında bahsi geçen bu eski galeri görülmüyor. Bu terk edilmiş madenin bilinmesi söz konusu faciayı önleyebilecek bir bilgi iken, bunun yapılmamış olması büyük bir ihmâl olduğunu açıkça gösteriyor. Özellikle planlara Maden İşleri Genel Müdürlüğü tarafından izin verilirken de bunun uyarısının yapılması gerekiyor. Ancak Ermenek Has Şekerler’e ait bu ocakla ilgili bir uyarı yapılmamış. Yasal olarak her işletmenin maden İşleri Genel Müdürlüğü’ne bir harita ile nerede çalıştığını gösteren planı sunması gerekirken, planda terk edilmiş madenin görülmemesi son derece vahim!

“Soma’da Aynı İş O Paraya Yapacak Binler Var”

Tarımsal alanların yok edilmesiyle beraber insanların büyük bir kısmının madenlerde çalışmak zorunda kaldığını biliyoruz. Bunun bir örneğini de Yırca’da gördük. Sizin bu probleme yönelik önerileriniz nelerdir?

Ö. Özel: Aslında, orada ölen madencilerimize, ailelerine, şu anda hali hazırda bu madende çalışanlara bakıldığında, hepsinin tarım kökenli olduğunu herkes biliyor. Zaten 13 Mayıs faciası ilk duyulduğunda herkesin şaşırıldığı “dayıbaşı” kavramı da maden değil tarım işçiliğine dair bir kavramdır. Bu madenlerde eskinin bütün işçileri, pamuk işçileri, pamuk fabrikalarının, üzüm bağlarının sahiplerinin çocukları çalışıyor. Ucuz, pazarlıksız, sermayeye teslim olmuş bir işgücü

ordusu var Soma’da. Bunun en önemli sebebi de kapıda aynı işi o paraya yapacak binlerin bekliyor olması.

Türkiye’nin elektrik enerjisi için kaynaklara ihtiyacı olduğu doğrudur ancak ülkemiz dünyanın en pahalı doğalgaz anlaşmasını yaptı. Rusya için övünç kaynağı olan bu anlaşma bizim için utanç kaynağı. Çünkü, bu anlaşma ile ithal edilen doğalgazdan elde edilen elektrik çok daha pahalıdır ve bu yüzden de Soma’nın termik santralde yakılacak kömürüne ihtiyaç var. Rodövans anlaşmalarında 1,5 milyon ton çıkartılması taahhüt edilen kömürün 3,5 milyon tona çıkması da bu yüzden aslında.

İşte biz, hem madenlerde hem de Yırca’daki termik santral yüzünden ağaçların katledilmesi sürecinde bunları yaşadık. Daha fazla enerji için daha fazla tarım alanı talan edilecek, edilmeye de devam ediyor.

Keşke elektriği yeşil enerji ile, yenilenebilir enerji ile, güneş tarlaları ile rüzgar gülleri ile elde edebiliyor olabilsek. Keşke, Soma jeotermal enerji ile ısıtılıyor, bu jeotermalın çıkış suyu ile Soma’daki, Kırkağaç’taki çiçek seralarını ısıtıyor, bu evlatlarımızı da çiçek seralarında çalıştırabiliyor olsaydık! Adeta bir rüya olarak yaptığımız bu tasvir bile, aslında ekolojii, ekonomiyi, siyaset-sermaye, siyaset-

sendika, sendika-sermaye ilişkilerini ve Soma’nın büyük çaresizliğini de ortaya koyuyor.

Bu nedenle, bizim en önemli önerilerimizden birisi yenilenebilir enerji ve yeşil enerji politikaları. Her şeyden önce de ilk şartımız tarım alanlarının artık yok edilmemesi. Evet enerjiye ihtiyacımız var. Ancak tarıma da ihtiyacımız var. Tarım alanları yok edilerek elde edilecek her enerji, en nihayetinde dönüp dolaşıp bizi bulacak. Çok değil, bundan kısa bir süre sonra tarım yoksulluğu, gıda yoksulluğu ile karşı karşıya kalacağız. Böylesine bereketli topraklarda, bu anlayışa ve uygulanan yanlış politikalara izin vermemiz mümkün değil. Mücadelemizi sürdüreceğiz.

Gerek Soma gerekse Ermenek'teki kaza sonrasında, sorunun asıl kaynağını tespit etmek bağlamında, kaza yerlerinin sağlıklı bir şekilde incelendiğini düşünüyor musunuz?

Ö. Özel: Hayır. Bu konuda özellikle Soma'da şüphelerimiz hâlâ devam ediyor. Eynez ocağının Savcılık tarafından 17 Temmuz 2014 tarihinde firmaya teslim edilmiş olması ve buradan gerekli delillerin artık toplanamamış olması gibi sakıncalar da göz önünde bulundurulduğunda kazanın nasıl ve neden meydana geldiğine dair ne kadar kesin sonuçlara ulaşılabileceği artık şüphelidir. Yine, biraz önce anlattım. Kaza olmadan önce Ermenek'te eski ocağın yerini görmeyen bir Maden İşleri Genel Müdürlüğü'nden bahsediyoruz. Orası 18 madencimize mezar oldu. Kazadan sonra bu çarpık yapıda kim hangi yerde, hangi sağlıklı tespiti yapacak, açıkçası çok inanamıyoruz buna!

Mayıs ayında Soma, Kasım'da Ermenek ve AKP hükümeti döneminde yaşanan yüzlerce işçi cinayeti... Bu çerçevede değerlendirdiğimizde işçi sağlığı ve iş güvenliğinin ülkemizdeki durumu sizce nedir?

Ö. Özel: Sigortasız, sağlıksız ve güvensiz koşullarda çalışan mevsimlik işçilerden fabrikalara, maden sektöründen kamu sektörüne, inşaat ve taşımacılık sektörüne kadar her alanda her ay onlarca insan yaşamını yitiriyor. Ülkemizde her yıl ortalama 1100 ila 1200 ölümlü vaka yaşanıyor. 2013 yılında toplamda 1235 işçi ve 2014 yılının ilk 11 ayında 1723 işçi hayatını kaybetti.

Ülkemizin bu alandaki en önemli sorunlarını şöyle sıralayabilirim. Öncelikle bir güvenlik kültürü eksikliğinden bahsetmemiz gerekiyor. Ayrıca, bu alanda, çalışanların yaptıkları işlerle ilgili mesleki yetersizlikler var. Ya da iş sağlığı ve güvenliği teftişlerinin etkin olmayışı, patlamalara karşı uygun ekipman kullanılmaması, acil durumlarda organizasyon yetersizliği, madencilik sektörüne özgü iş sağlığı ve güvenliği teftiş biriminin bulunmayışı vb.

Bizler 2012 yılında, 6331 sayılı İş Güvenliği ve Sağlığı kanunu çıkarken, önce bu yasanın adına itiraz ettik. Bu yasanın adında dahi "işçi" yok, bu yasayı işçi için değil, iş için, sermayedar için çıkarıyorsunuz diye uyardık. Ancak her zaman olduğu gibi, CHP'nin bütün itirazlarına ve yapıcı muhalefetine rağmen yasayı bildikleri gibi çıkardılar. Peki sonuç? Çıkarılan yasa Türkiye'de iş kazalarını önlemediği gibi iş cinayetlerinde Avrupa'da 1., dünyada 3. sıradaki yerimiz her geçen gün biraz daha sağlamlaştırmaktadır.

Ayrıca; madencilikte iş güvenliğini sağlamaya dönük yasaların uygulama yönetmeliklerinin aylarca bekletilmesi sonucunda ortaya çıkan yaptırım boşluklarının olumsuz sonuçlara yol açtığı, 30 Haziran 2012 tarihinde yürürlüğe giren İş Sağlığı ve Güvenliği Yasasının yürürlük tarihinden itibaren de bu sorunlarla çok fazla karşılaşıldığı bilinen bir gerçek. Çünkü teftiş elemanları, yasa çıkmasına rağmen hazırlanmayan, geç yürürlüğe giren yönetmelikler nedeniyle, idari ceza ya da kapatma cezası vermede hangi yönetmeliğin kendisine dayanak oluşturduğuna dahi kanaat getirememiş durumda.

Özelleştirme, taşeronlaştırma ve rodövens gibi yanlış uygulamalar ve bilhassa denetimin yeterince yapılmaması iş kazalarının artmasına neden oluyor. Bir an önce bu alandaki yapısal ve sistematik olarak devam eden sorunların tespit edilip, üzerine kararlılıkla gidilmesi gerekiyor.

Yaşanan iş cinayetleriyle ilgili olarak TBMM bünyesinde komisyonlar kuruluyor, raporlar hazırlanıyor. TBMM'nin yürütme faaliyetlerini sağlıklı bir şekilde denetlediğini düşünüyor musunuz?

Ö. Özel: Yürütmenin faaliyetlerinin sağlıklı bir şekilde denetlenmediği daha doğrusu denetlenmediği aslında ortada. Örneğin; Soma'da 301 işçinin hayatını kaybettiği maden faciasının ardından, TBMM'de sadece 15 gün önce görüşülüp, AKP oylarıyla reddedilen önergemizin ardından kurulan Meclis Araştırma Komisyonları ve işlevleri hâlâ tartışma konusudur. TBMM'de 24. Dönem

boyunca 13 Mayıs tarihine kadar yüzlerce araştırma komisyonu kurulması önergesinden sadece 7 tanesi kabul edilmiştir. Bu 7 önerenin tümü ise yine sadece iktidar partisinin verdiği önergelerden oluşmaktadır. Muhalefet partilerinin verdiği Soma, Reyhanlı, Uludere, Basın Özgürlüğü gibi önergeler reddedilirken, örneğin AKP'nin verdiği Üstün Zekalı Çocuklar önerisi kabul edilebilmektedir. 24. Dönem

başladığından 13 Mayıs 2014 tarihine kadar TBMM'de kurulması kabul edilen araştırma komisyonları şöyle: Türk sporunda yaşanan doping sorununun araştırılması, toplumsal barış yollarının araştırılması ve çözüm sürecinin değerlendirilmesi, haberleşme özgürlüğüne ve özel hayatın gizliliğine yönelik ihlallerin tespiti (telekulak komisyonu), bilgi toplumu olma yolunda bilişim sektöründeki gelişmeler ile internet kullanan çocuklar, gençler ve aile yapısı üzerindeki etkilerin araştırılması, üstün yetenekli çocukların keşfi, eğitimleriyle ilgili sorunların tespiti, darbe ve muhtıraları araştırma komisyonu. 23. Dönem TBMM çalışmaları sırasında da Türkiye'de yaşanan maden iş

"Hükümet tarafından ölümler 'normal, olağan, kader, fitrat...' olarak görüldü"

kazalarının araştırılması için verilen tüm araştırma komisyonu kurulması önerileri birleştirilip, Ocak 2010'da bir komisyon kurulmuş, Komisyon 2010 Mayıs ayında raporunu tamamlamış. Ancak bu rapor hâlâ Meclis'te görüşülmemiştir. Nitekim şimdi bizler de Soma'daki faciadan sonra kurulan Soma Araştırma Komisyonu olarak bir rapor yazıldı, Cumhuriyet Halk Partisi'nin bu rapora şerhini yazdık. Ancak Meclis'te ne zaman gündeme geleceğini bilmiyoruz.

Nitekim Başbakan Sayın Ahmet Davutoğlu'nun 12 Kasım 2014 tarihinde hazırladığı İş Güvenliği Paketi tam da Komisyonumuzun ilk taslak raporunu tamamlamasının hemen ertesi gününde gerçekleşmiş ve söz konusu pakette Komisyonumuzun hiçbir önerisi yer almamıştır. Bu da zaten bu Komisyonun yazdığı raporun ne kadar etkin olacağını kanıtlamıyor mu?

Madenlerde bu kazaların yaşanmaması için önerileriniz nelerdir?

Ö. Özel: Soma'da denetim zafiyetinden alınmayan önlemlere, siyaset-sermaye-sendika sarmalına kadar acı gerçekleri hep birlikte yaşadık, gördük. Ancak, bu konudaki anlayış değişmedikçe de her şeyin aynı kalacağını biliyoruz.

Karadon'da Mayıs 2010'da meydana gelen grizu faciasından sonra 30 işçinin yaşamını yitirmesi ile ilgili, dönemin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı'nın "güzel öldüler" yorumu hâlâ hafızalarımızda. O günden bugüne de değişen hiçbir şey yok! Yitip giden 301 madencinin arkasından benzer tepkiler yine verilmiştir ve hükümet tarafından bu ölümler de "normal", "olağan" "kader" ve "fitrat"...olarak görüldü. Soma gibi büyük bir faciayı yaşayan ülkemiz, Ermenek gibi bir acıyı daha yaşayarak, hiç ders almadığını da gösterdi.

Tüm bu cinayetlerin önüne geçebilmek için her şeyden önce anlayışın değişmesi gerekiyor. Bizler, Cumhuriyet Halk Partisi olarak, Genel Merkezimiz bünyesinde bu alanda ve iş cinayetleri konusunda bir Komisyon oluşturduk ve Genel Başkanımız Sayın Kılıçdaroğlu ile birlikte sendikalar, meslek örgütleri ile bir araya geldik. Oraya sunduğumuz bir çözüm paketimiz var. Yine bu çözüm paketi üzerinden grubumuz 28 Kasım 2014 tarihinde iş güvenliği paketi olarak 47 maddelik bir kanun teklifi sundu. Yine, bizler Soma Komisyonu'nun Cumhuriyet Halk Partili milletvekilleri olarak hazırladığımız muhalefet şerhinde 33 maddelik öneriler listesinde sıraladık. Bunlardan bazılarını sıralayacak olursak; derhal, tüm sektör bileşenlerinin katılımı ile ulusal düzeyde acil durum ve eylem planı hazırlanmalı, taşeron sistemine son verilmeli, sendikasılaştırma ile mücadele edilmeli, madenlerde, anayasal güvencenin arkasından dolaşan büyük

muvaazaadan kurtararak rodövans sistemi kaldırılmalıdır. Taşeron firmalarda çalışanlar ile kamu kesiminde geçici işçi pozisyonunda çalışanların eğitim durumları ile pozisyonlarına göre çalıştıkları kurumların sürekli işçi ve memur kadrolarına atanmaları sağlanmalıdır. Risk haritaları acilen çıkartılmalı. Kanun teklifimizde de öngördük; çalışma yaşamını iş sağlığı ve güvenliği açısından düzenlemek ve denetlemek üzere, idari ve mali özerkliğe sahip işçi, işveren, Devlet ve meslek odaları temsilcilerinden oluşan bağımsız bir "Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Kurumu" kurulmalı, bu kurul tavsiyeden daha çok yaptırım gücü sahip bir kurum olarak düzenlenmelidir. Denetim zafiyetinin önüne geçilmeli, teknik nezaretçi ve iş güvenliği uzmanlarının ücretleri doğrudan işveren tarafından değil, Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Kurumu bünyesinde oluşturulacak fondan karşılanmalı, işveren ile aralarındaki amir-memur bağı koparılmalıdır.

Ayrıca, bizim için son derece önemli olan bir husus da şu ki; belli bölgelere Uygulama Maden Ocakları kurulmalıdır. Özellikle, Soma'ya TKİ tarafından, orada şu anda işsiz kalan 2831 işçimizin de istihdam edileceği bir uygulama maden ocağı (örnek ocak) açılmalı ve burası o madencilerimizin çalıştığı TKİ'nin Maden Mühendisleri'nin eğitiminde, teknikerlerin eğitiminde kullanacağı, son derece modern ve örnek çalışmaları ile mevzuatın uygulamaya dönüştürdüğü bir ocak haline getirilmelidir. Aynı zamanda burada bir de madenci müzesi kurulmalı ve Soma'nın kara günü burada sergilenerek, bir daha benzer faciaların yaşanmaması için burası bir sembol olmalı ve açılacak uygulama maden ocağı ileride Ege'nin, Türkiye'nin ve hatta dünyanın örnek merkezi haline getirilmelidir.

Son olarak, son derece önemsedğim diğer konu da müstakil bir maden ve kömür kanunu ile, madenlerdeki iş sağlığı ve güvenliğini düzenleyecek ayrı bir kanunun derhal çıkartılmasıdır.

